U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Hubáčka a soudců JUDr. Elišky Cihlářové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **J. D. H.,** proti žalovanému: **Ministerstvo životního prostředí,** se sídlem Vršovická 65, Praha 10, v řízení o kasační stížnosti proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 10. 2012, č. j. 9 Ca 241/2009 – 78, podané JUDr. Klárou Samkovou, Ph.D., advokátkou se sídlem Španělská 6, Praha 2, jménem žalobce a J. D. H. ml., zastoupeného matkou Ing. M. H., jako zákonnou zástupkyní,

takto:

I. Kasační stížnost **se odmítá.**

II. Žádný z účastníků řízení **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Městský soud v Praze usnesením ze dne 30. 10. 2012, č. j. 9 Ca 241/2009 – 78, odmítl žalobu žalobce proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 5. 2009, č. j. 570/2042-06b/07, z důvodu nedostatku způsobilosti žalobce být účastníkem řízení, neboť žalobce dne 18. 2. 2012 zemřel. Výše uvedeným rozhodnutím žalovaného bylo jako opožděné zamítnuto odvolání žalobce proti rozhodnutí České inspekce životního prostředí, oblastního inspektorátu Praha, ze dne 23. 3. 2005, č. j. 01/OL/5278/05/Mi, jímž byla žalobci uložena pokuta ve výši 1.000.000 Kč podle ust. § 4 písm. c) zákona č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa (dále jen „zákon č. 282/1991 Sb.“), a to za ohrožení a poškození životního prostředí vytvořením podmínek pro působení škodlivých biotických činitelů – kůrovců, převážně lýkožrouta smrkového, v období červenec až říjen 2004 na lesních pozemcích v k. ú. Soutice, okres Benešov, p. p. č. 1301, 1592/1 (díl 1) PK, 1248, 1050 PK, 650 PK, 1334/2 PK.

Městský soud v odůvodnění svého usnesení dospěl k závěru, že poté, co žalobce zemřel, neumožňuje povaha věci pokračovat v řízení s jeho právními nástupci (dědici). Žalobou se totiž domáhal přezkoumání rozhodnutí správního orgánu vydaného v řízení o uložení sankce za spáchání správního deliktu, přičemž trestání za správní delikty podléhá stejnému režimu jako trestání za trestné činy. To vychází ze zásady nepřípustnosti

trestního stíhání osoby, která zemřela. Za této situace představuje nedostatek způsobilosti být účastníkem řízení na straně žalobce svojí povahou neodstranitelný nedostatek podmínky řízení. Proto městský soud žalobu odmítl.

V kasační stížnosti ze dne 23. 11. 2012 uplatňuje JUDr. Klára Samková, Ph.D., advokátka, která zastupovala žalobce v řízení před městským soudem, důvody podle ust. § 103 odst. 1 písm. a), b), c), d) a e) s. ř. s. Navrhuje, aby usnesení městského soudu bylo zrušeno tak, že bude právnímu nástupci žalobce umožněn spravedlivý proces, tj. aby napadené rozhodnutí žalovaného bylo zrušeno, a věc mu vrácena k dalšímu řízení. V souladu s ust. § 33b odst. 6 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, je pak povinna učinit vše, co nesnese odkladu, aby zmocnitel (žalobce) nebo jeho právní nástupce neutrpěl újmu na svých právech. Kasační stížnost podává z procesní opatrnosti rovněž v zastoupení dědice žalobce, J. D. H. ml. Městský soud měl po zjištění, že žalobce zemřel, přerušit řízení a pokračovat v něm až po skončení dědického řízení, neboťsmrtí žalobce nenastala neodstranitelná vada řízení, pro kterou nelze v řízení nadále pokračovat. Podstatou žalobního návrhu totiž bylo zvrátit nepřiměřené sankce, které správní orgán žalobci opakovaně ukládal. Tyto sankce byly i jako dluh přihlášeny do dědického řízení. Z povahy věci vyplývá, že nástupnictví ohledně sankce za údajně spáchaný správní delikt zde v linii dědického řízení nepochybně existuje. Dědic žalobce by tak měl mít možnost vstoupit do práv a povinností, které mu nápravu tohoto stavu umožňují. Postup městského soudu je v jasném protikladu s postupem exekučního správního úřadu, který na zaplacení správních sankcí dědicem nadále trvá. Je zřejmé, že nelze trestat toho, kdo zemřel, a tím méně toho, kdo se stal jeho dědicem. Z obsahu spisu je však také zřejmé, že „trest“ nikdo neanuloval a že nepřiznáním možnosti se proti němu bránit je porušena základní ústavní zásada práva na spravedlivý proces.

Před případným posouzením důvodnosti kasační stížnosti se musel Nejvyšší správní soud zabývat splněním podmínek řízení o kasační stížnosti. Shledal přitom, že kasační stížnost je třeba odmítnout, neboť je podána osobami k tomu zjevně neoprávněnými.

V situaci, kdy před vydáním napadeného usnesení žalobce zemřel, což prokazují listiny obsažené soudním spise, bylo zejména nutno posoudit, zda je možné, aby tento zemřelý podal kasační stížnost, respektive aby ji jeho jménem podala jeho zástupkyně, případně aby ji podal jeho syn.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že v dané věci žalobce ztratil způsobilost být účastníkem řízení před městským soudem, přičemž s ohledem na povahu projednávané věci nepřichází v úvahu procesní nástupnictví. Jediným účastníkem řízení o žalobě byl proto v době vydání napadeného rozsudku žalovaný. Smrtí žalobce v průběhu řízení o žalobě vznikla překážka řízení, přičemž je potřeba posoudit, zda se jedná o nedostatek odstranitelný či neodstranitelný. Absenci procesního subjektu na straně žalobce by přitom bylo možné zhojit jedině cestou rozhodnutí o procesním nástupnictví, byly-li by pro takový postup splněny zákonné podmínky. Pro procesní nástupnictví se ve správním soudnictví uplatní přiměřeně úprava občanského soudního řádu (§ 64 s. ř. s.).

Podle ust. § 107 odst. 1 o. s. ř., jestliže účastník ztratí po zahájení řízení způsobilost být účastníkem řízení dříve, než řízení bylo pravomocně skončeno, posoudí soud podle

povahy věci, zda v řízení může pokračovat. Není-li možné v řízení ihned pokračovat, soud řízení přeruší. O tom, s kým bude v řízení pokračováno, soud rozhodne usnesením.

Podle ust. § 107 odst. 2 o. s. ř., ztratí-li způsobilost být účastníkem řízení fyzická osoba a umožňuje-li povaha věci pokračovat v řízení, jsou procesním nástupcem, nestanoví-li zákon jinak, její dědici, popřípadě ti z nich, kteří podle výsledku dědického řízení převzali právo nebo povinnost, o něž v řízení jde.

Pro učinění závěru o možnosti pokračovat v řízení s procesním nástupcem je tak rozhodující posouzení povahy věci. V projednávaném případě bylo žalobou napadeno rozhodnutí o uložení sankce za správní delikt podle ust. § 4 písm. c) zákona č. 282/1991 Sb.

Podle ust. § 4 zákona č. 282/1991 Sb. Česká inspekce životního prostředí uloží pokutu až do výše jednoho miliónu Kčs právnickým nebo fyzickým osobám, které svojí činností ohrozí nebo poškodí životní prostředí v lesích tím, že a) neoprávněně používají lesní půdu k jiným účelům než pro plnění funkcí lesů, b) při zpracování lesního hospodářského plánu a jeho realizaci ohrozí životní prostředí, popřípadě způsobí jeho poškození, c) vlastním zaviněním vytvoří podmínky pro působení škodlivých biotických a abiotických činitelů, d) neplní opatření uložená orgány životního prostředí podle zvláštních zákonů a tohoto zákona a e) neplní povinnosti stanovené zvláštním právním předpisem.

Předně je nutno poznamenat, že podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu se ve správním trestání obecně uplatňují základní zásady trestání soudního (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2007, č. j. 8 As 17/2007 – 135, publ. pod č. 1338/2007 Sb. NSS, www.nssoud.cz). V trestněprávní doktríně přitom platí zásada, že výkon trestu zaniká v případě smrti odsouzeného, popř. jeho prohlášení za mrtvého (viz např. Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 1132). Trestní sankce (jako například peněžitý trest) tak nemůže přejít na jinou osobu, tj. na dědice. Důvodem je mimo jiné skutečnost, že každá trestní sankce má ryze osobní charakter a je neodmyslitelně spojena s osobou odsouzeného.

S ohledem na výrazně represivní (a tudíž „trestní“) charakter sankce podle zákona č. 282/1991 Sb. (až jeden milión Kč) je zcela na místě uplatnit i zde shodné pravidlo. Ani po právní moci rozhodnutí o uložení pokuty za správní delikt tato finanční částka neztrácí svou povahu veřejnoprávní sankce represivního charakteru. Bylo by přílišným zjednodušením, pokud by na ni bylo pohlíženo pouze jako na pohledávku státu za fyzickou osobou, u níž by přicházel přechod na dědice například na základě ust. § 239 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád. Je nutno vzít v úvahu, že represivní (ale i výchovný a preventivní) charakter sankce je naplňován nikoliv již vydáním rozhodnutím či jeho právní mocí, nýbrž především jeho výkonem. Proto má taková sankce osobní charakter a je neoddělitelně spojena s osobou delikventa; zákon mu neumožňuje s touto sankcí jakkoliv nakládat *inter vivos* či *mortis causa*. Výkon takové sankce uložené konkrétní fyzické osobě tudíž nemůže v důsledku její smrti přejít na jinou fyzickou osobu – dědice. Nejedná se tedy o pohledávku, která by spadala do pasiv dědictví. Nejvyššímu správnímu

soudu však v nyní projednávané věci nepřísluší přezkoumávat postup příslušného celního úřadu či notáře v řízení o dědictví.

Výše učiněné závěry také plně korespondují s dosavadní judikaturou Nejvyššího správního soudu. Ten konkrétně v rozsudku ze dne 30. 4. 2008, č. j. 3 Ads 42/2008 – 75, publ. pod č. 1592/2008 Sb. NSS, www.nssoud.cz, uvedl: „*Jestliže ten, kdo podal u krajského soudu žalobu proti rozhodnutí správního orgánu o vině za spáchání správního deliktu a o uložení správní sankce, v průběhu tohoto řízení zemřel, nemůže krajský soud v řízení pokračovat s procesním nástupcem (§ 107 odst. 1, 2 o. s. ř.), protože to povaha věci neumožňuje.*“ S ohledem na výše popsaný charakter řízení o správním deliktu podle zákona č. 282/1991 Sb. neshledal Nejvyšší správní soud v posuzované věci žádný důvod se od citované judikatury odchýlit.

V řízení o žalobě tedy nebyla v důsledku smrti účastníka řízení splněna jedna z podmínek řízení, přičemž s ohledem na charakter žalobou napadeného rozhodnutí se jedná o nedostatek neodstranitelný. Žalobce totiž ztratil způsobilost být účastníkem řízení, přičemž nepřichází v úvahu procesní nástupnictví. Žaloba proto byla správně podle ust. § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. odmítnuta.

Ze stejných důvodů proto není ani možné, aby se kdokoli jménem žalobce, který ztratil způsobilost být účastníkem řízení, domáhal kasační stížností zrušení napadeného usnesení městského soudu. Protože nepřichází v dané věci v úvahu procesní nástupnictví, nepřísluší právo podat kasační stížnost proti napadenému usnesení ani synovi žalobce. Absenci způsobilosti být účastníkem řízení nemůže zhojit povinnost původní zástupkyně žalobce učinit jeho jménem úkony, které nesnesou odkladu (§ 33b odst. 6 občanského zákoníku). S ohledem na to, že správní sankce smrtí žalobce zanikla, nelze hovořit o tom, že by podání kasační stížnosti skutečně bylo úkonem, který nesnese odkladu, aby zmocnitel nebo jeho právní nástupce neutrpěl újmu na svých právech. Žádná újma jim totiž nehrozí. Z tohoto důvodu je nutno kasační stížnost JUDr. Kláry Samkové, Ph.D., advokátky, považovat v části, v níž dle svého tvrzení jedná jménem žalobce, za kasační stížnost podanou jí samotnou.

Za dané procesní situace Nejvyšší správní soud uzavírá, že jak dřívější zástupkyně žalobce, tak jeho syn jsou osobami zjevně neoprávněnými k podání kasační stížnosti proti napadenému usnesení. Tyto osoby nebyly účastníky řízení o žalobě, osobami zúčastněnými na řízení či jejich procesními nástupci a ani nemohly být napadeným usnesením nijak dotčeny ve svých právech.

Podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s., *nestanoví-li tento zákon jinak, soud usnesením odmítne návrh, jestliže návrh byl podán osobou k tomu zjevně neoprávněnou.* Nejvyšší správní soud proto kasační stížnost proti usnesení městského soudu odmítl podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 téhož zákona.

Kasační soud ve věci rozhodl v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud za použití ustanovení § 60 odst. 3 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 téhož zákona tak, že žádný z účastníků nemá právo na jejich náhradu, neboť kasační stížnost byla odmítnuta.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. prosince 2012

JUDr. Jaroslav Hubáček
předseda senátu